

INHOUD

De gespannen verhouding tussen artikel 1134 BW en de sociaalrechtelijke finaliteit – inleidende beschouwingen

Marc Rigaux

gewoon hoogleraar, Onderzoeksgroep Sociaal Recht, Universiteit Antwerpen, assessor bij de Raad van State

	1
1. Probleemstelling	1
2. De arbeid als productiefactor in een vrije markteconomie	4
2.1. De ondergeschiktheid van de inbreng van arbeid aan de inbreng van kapitaal in het productieproces	4
2.2. De vrije arbeidsmarkt en de (vrije) sociale concurrentie	5
3. Het (burgerlijk) recht als factor van institutionalisering van de marktverhoudingen	6
3.1. Vrijheid van ondernemen en vrijheid van arbeid	6
3.2. De pijlers van de burgerlijke rechtsordening	7
3.3. Het contract als instrument tot regeling van de maatschappelijke verhoudingen en van de marktverhoudingen	7
4. Een conceptie van de (contract)vrijheid wars van de economische en (dus) van de machtsverhoudingen	8
4.1. De negatie van de machtsverhoudingen	8
4.2. De gevolgen voor de werking van de vrije arbeidsmarkt: een niet gecorrigeerde sociale concurrentie	9
5. De demarche van de sociale wetgever: het onderkennen en bijsturen van de gevolgen van de economische ongelijkheid	10
5.1. De potentiële juridische technieken om de bijsturing te realiseren	10
5.2. De inhoudelijke beperkingen aan de arbeidsovereenkomst door dwingende wetsbepalingen	11
5.3. Het primaat van de collectieve contractvrijheid	12
5.4. Het bestaan van een arbeidsovereenkomst: toegangsdrempel tot de arbeids- en sociale wetgeving	14
6. De Arbeidsrelatiewet: negatie van de uitgangspunten van het sociaal recht...?	16
6.1. De Arbeidsrelatiewet, exponent van een groeiende liberalisering van de arbeidsmarkt	16
6.2. De Arbeidsrelatiewet, de negatie van de uitgangspunten van de sociale wetgever...?	19

Basisprincipes van de Arbeidsrelatiewet: herkomst en kritische analyse

Kim Van den Langenberg

doctor-assistent, Onderzoeksgroep Sociaal Recht, Universiteit Antwerpen	21
1. Inleiding	21
2. Werking van de wet in de tijd	22
3. Opzet	24
4. Toepassingsgebied	25
5. Principes	29
6. Algemene en specifieke criteria	34
6.1. Algemene criteria	35
6.2. Specifieke criteria	41
6.3. Tenslotte...	45
7. Commissie tot regeling van de arbeidsrelatie	46
8. Het preventieve luik: de “sociale ruling”	48
8.1. De rulingprocedure	48
8.2. De beslissing	52
9. Gunstregeling in geval van herkwalificatie	56
10. Besluit	59

De arbeidsrelatiewet ingebed in de programmawet: een kwestie van wetgevingsbeleid?

Patricia Popelier

hoogleraar, Onderzoeksgroep Staats- en bestuursrecht,
Universiteit Antwerpen (UALS)

	61
1. Inleiding	61
2. De Arbeidsrelatiewet als het resultaat van een ontbrekend wetgevingsbeleid	63
2.1. Een ideaal wetgevingsproces	63
2.2. De praktijk: (g)een federaal wetgevingsbeleid	67
2.3. Concreet: de Arbeidsrelatiewet	71
2.3.1. Ex post evaluatie zonder ex ante evaluatie?	72
2.3.2. De evaluatiebepaling	75
2.3.2.1. Wat wil men evalueren?	76
2.3.2.2. Wanneer wil men evalueren?	77
2.3.2.3. Wie zal evalueren?	78
2.3.2.4. Hoe zal men evalueren?	79
3. De Arbeidsrelatiewet ingebed in een programmawet	81
3.1. Het fenomeen van programmawetten	81
3.2. Het beleid: vergeefse inspanningen om programmawetten in te dijken	83

3.3. Concreet: de Arbeidsrelatiewet en de programmawet van 27 december 2006	85
4. Conclusie	89

De Arbeidsrelatiewet: continuering van de cassatierechtspraak?

Anne Van Regenmortel

hoogleraar, Universiteit Antwerpen en

hoofddocent, Vrije Universiteit Brussel, advocaat aan de balie te

Antwerpen

1. Algemene situering van de cassatierechtspraak	91
2. Betekenis van de wilsautonomie en de door partijen overeengekomen kwalificatie bij de beoordeling van de arbeidsrelatie	93
2.1. Krachtlijnen van de cassatierechtspraak	93
2.1.1. Kwalificatie van de partijen als uitgangspunt, zonder dat een geschrift wordt vereist	93
2.1.2. Kwalificatieleer geënt op respect voor de wilsautonomie en de toepassing van de algemene principes inzake bewijslast	95
2.1.3. Kwalificatieleer enkel toepasselijk bij afwezigheid van een tegen deze kwalificatie ingaand wettelijk vermoeden	101
2.1.4. Kwalificatieleer blijft toepasselijk, zelfs bij opgedrongen kwalificatie	104
2.1.5. Wijziging van statuut is toegelaten, indien deze wijziging zich in de feiten laat gevoelen	104
2.2. Doorwerking van deze krachtlijnen in de nieuwe Arbeidsrelatiewet	105
2.2.1. Betekenis van de wilsautonomie in de nieuwe Arbeidsrelatiewet	105
2.2.2. De nieuwe Arbeidsrelatiewet getoetst aan de krachtlijnen van de cassatierechtspraak	110
2.2.2.1. Kwalificatie van de partijen als uitgangspunt, zonder dat een geschrift wordt vereist	110
2.2.2.2. Kwalificatieleer geënt op respect voor de wilsautonomie en de toepassing van de algemene principes inzake bewijslast	116
2.2.2.3. Kwalificatieleer enkel toepasselijk bij afwezigheid van een tegen deze kwalificatie ingaand wettelijk vermoeden	119
2.2.2.4. Kwalificatieleer blijft toepasselijk, zelfs bij opgedrongen kwalificatie	122
2.2.2.5. Wijziging van statuut is toegelaten, indien deze wijziging zich in de feiten laat gevoelen	123
3. Invulling van het begrip band van ondergeschiktheid	123
3.1. Krachtlijnen van de cassatierechtspraak	123

3.2. Doorwerking van deze krachtlijnen in de nieuwe Arbeidsrelatiewet	128
4. Slotbedenking	141

De normatieve afdeling van de Commissie ter regeling van de arbeidsrelatie: het organisatorische kader

Patrick Humblet

hoogleraar, Vakgroep Sociaal Recht, Universiteit Gent

m.m.v. Thomas Martens, advocaat Laga, aan de balie te Kortrijk 145

1. Opdracht	146
2. Samenstelling	146
3. Werking	148
4. Taken	148
5. Hoe wordt een zaak aanhangig gemaakt?	150
6. Adviesprocedure	151
7. Het concept	154
8. Uitleiding	157

De normatieve afdeling van de Commissie ter regeling van de arbeidsrelatie: een niet-evidente zoektocht naar specifieke criteria

Jan Buelens

onderzoeker sociaal recht, Universiteit Antwerpen

advocaat aan de balie te Antwerpen 159

1. Inleiding	159
2. Opname in de Arbeidsrelatiewet	160
3. Plaats in de Arbeidsrelatiewet	163
3.1. Recapitulatie van de cascade	163
3.2. Hiërarchie of diversiteit?	165
4. De uitwerking van de specifieke criteria	165
5. Fundamentele bedenkingen	168
6. Alternatieven	170
6.1. PC 124 (bouwsector)	171
6.2. PC 118 (voedingssector)	174
7. Besluit	175

De gevolgen van de herkwalificatie

Daniël Cuypers

gewoon hoogleraar, Universiteit Antwerpen

177

1. Inleiding	177
2. Het onderscheid tussen werknemers en zelfstandigen	179
3. Het belang en de aanleiding van de herkwalificatie	181

3.1. Definitie van herkwalificatie	181
3.2. De aanleiding tot de herkwalificatie	183
3.3. De impact van de Arbeidsrelatiewet	186
4. Subjectief recht van de werknemer	187
4.1. De omvang van het subjectief recht	187
4.2. Eventuele aansprakelijkheid wegens foutieve kwalificatie	193
4.3. Toepassing van de Wet Handvest Sociaal Verzekerde en de Wet Motivering Bestuurshandelingen	193
5. Arbeidsrechtelijke gevolgen van de herkwalificatie	194
5.1. Algemeen: impact van de Arbeidsrelatiewet	194
5.2. Herkwalificatie van zelfstandige naar werknemer	195
5.3. Herkwalificatie van werknemer naar zelfstandige	197
6. Gevolgen inzake de bijdragen	198
6.1. Er werden geen bijdragen betaald	198
6.2. De herkwalificatie van zelfstandige tot werknemer	198
6.2.1. Terugvordering van de bijdragen als zelfstandige	198
6.2.1.1. Schuldenaar en schuldeiser	198
6.2.1.2. Overeenkomst	200
6.2.1.3. Omvang van de terugvordering en verjaringstermijn	202
6.2.2. Bijdragen te betalen als werknemer	203
6.2.2.1. Schuldeiser en schuldenaar	203
6.2.2.2. Omvang	203
6.2.2.3. Verjaringstermijn	204
6.3. Herkwalificatie van werknemer tot zelfstandige	206
7. De sociale amnestie van de Arbeidsrelatiewet	207
7.1. De “sociale amnestie”	207
7.1.1. Eerste hypothese: regularisatieperiode na wet of KB	209
7.1.2. Tweede hypothese: na uitspraak van de rulingscommissie	210
7.1.3. Derde hypothese: start van de activiteit	211
7.2. Nog beperking: niet van toepassing indien geen beslissing van rullingcommissie mogelijk	212
7.3. Inhoud van de amnestie	213
7.3.1. Herkwalificatie van zelfstandige naar werknemer	213
7.3.2. Bij herkwalificatie van werknemer naar zelfstandige	215
8. Herkwalificatie na herkwalificatie	216
9. Gevolgen inzake prestaties	218
9.1. Algemeen	218
9.2. Beroepsziekten	220
9.3. Arbeidsongevallen	221
9.4. Ziekte- en invaliditeitsverzekering	223

9.5. Werkloosheidsverzekering	223
9.6. Pensioenen	225
9.7. Gezinsbijslagen	226
10. Conclusie	226